

Ministerie van VWS

Minister H. de Jonge
Postbus 20350
2500 EJ Den Haag

Datum
17 juni 2020

Bijlage(n)
voorbeelden van (intensieve) ambulante
jeugdhulp waarbij kinderen en gezinnen zo-
veel mogelijk thuis worden geholpen

Contactpersoon
Jan Visscher
Ons kenmerk

Telefoon
06-13203391
Uw kenmerk

Onderwerp
Voortgang Actielijn 2

Geachte minister De Jonge,

Elk kind heeft recht op een liefdevolle en stabiele omgeving om in op te groeien. We willen er steeds beter in worden dat kinderen zo veel mogelijk in de eigen thuissituatie kunnen opgroeien.

Professionals en bestuurders in de jeugdhulp en jeugdbescherming werken elke dag aan goede ontwikkelkansen voor kinderen, jongeren en gezinnen. De Branches Gespecialiseerde Zorg voor Jeugd (BGZJ) vinden elkaar in de ambitie dat alle kinderen 'zo thuis mogelijk' opgroeien en kinderen en gezinnen daarbij passende hulp krijgen als dat nodig is. Onze gezamenlijke achterbannen werken lokaal, regionaal en landelijk intensief samen om dit doel te realiseren. De beweging komt op gang, brengt vele complexe uitdagingen met zich mee, maar ook mooie innovaties en kansen.

In onze brief van 31 oktober 2019 'Voortgang actielijn 2' hebben we ingezoomd op de drie deelplannen: Actieplan Pleegzorg, Koersdocument Gezinshuizen en Plan de best passende Zorg voor kwetsbare Jongeren. In deze brief brengen we een aantal inspirerende voorbeelden in beeld, die gaan over *intensieve ambulante jeugdhulp*. Daarbij ondersteunen professionals kinderen en gezinnen zoveel mogelijk thuis en voorkomen ze dat kinderen worden opgenomen. Mocht het toch nodig zijn om een kind op te nemen, dan is de opname zo kort mogelijk.

Mooie stappen

Zoals u in de vierde voortgangsrapportage Zorg voor Jeugd leest, gaat de trend naar 'zo thuis mogelijk' voorzichtig de goede kant op. Uit de CBS-cijfers blijkt dat het aandeel jeugdhulp met verblijf van de totale jeugdhulp in alle leeftijdsgroepen is gedaald (van 11,6% in 2016 naar 10,1% in 2019), behalve die voor 18 tot 23-jarigen. Dat laatste is te verklaren door de verhoogde leeftijdsgrens voor kinderen in pleegzorg en in gezinshuizen tot 21 jaar. Het lijkt erop dat er mooie stappen zijn gezet om jeugdhulp steeds meer kleinschalig en gezinsgericht aan te bieden. In de bijlage bij deze brief treft u voorbeelden van initiatieven en werkwijzen van onze leden aan die bijdragen aan de beweging

naar 'zo thuis mogelijk'. De voorbeelden laten de kracht en de urgentie van een branche- en domein-overstijgende samenwerking zien en de belemmeringen die dergelijke samenwerking nog in de weg staan.

Voorbeelden intensieve ambulante jeugdhulp

De voorbeelden uit de bijlage variëren van branche- en domein-overstijgende samenwerking waarbij jeugdhulp op een vernieuwende manier wordt vormgegeven zoals dat gebeurt in Alphen aan den Rijn, Zuid-Limburg en in de regio Noord-Veluwe tot expertise die naar de voorkant wordt gebracht in Gelderland. Daar ondersteunt een team gespecialiseerd in spoedeisende jeugdzorg de wijkteams om uithuisplaatsingen van kinderen te voorkomen. Ook het initiatief KEK dat gezamenlijke specialistische kennis op het gebied van kinder- en jeugdpsychiatrie en licht verstandelijk beperking (LVB) naar scholen brengt, is een goed voorbeeld waardoor problemen snel onderkend en aangepakt kunnen worden en zwaardere (en duurdere) hulp wordt voorkomen. Ook zijn er initiatieven waarbij organisaties intensieve, specialistische ambulante jeugdhulp inzetten ter voorkoming van uithuisplaatsingen. In Twente krijgen gezinnen intensieve systeembegeleiding met het doel het gezin stabiel te houden, zodat een kind thuis kan blijven wonen. De JeugdzorgPlus en de ggz nemen initiatieven waarbij jongeren met forse gedragsproblemen kort verblijven in een (gesloten) instelling en tegelijkertijd het hele gezin multi-systeemtherapie krijgt. Ook in Zeeland krijgen kinderen en jongeren die in residentiële open groepen verblijven extra ambulante ondersteuning en werken jeugdhulpprofessionals intensief samen met ouders, pleegouders, voogden, lokale teams, onderwijs en vrijwilligers uit het netwerk van het gezin. Voor kinderen met een licht verstandelijke beperking heeft een grote aanbieder van gehandicaptenzorg een behandelvorm ontwikkeld waarbij het kind, ouders en begeleiders samen aan een betere gezinssituatie werken. Er zijn initiatieven waarbij jeugdhulpprofessionals goed samenwerken met professionals uit de volwassenenggz zoals in de regio Amsterdam. Tenslotte wordt er gewerkt aan vakmanschap, implementatie van innovatieve technieken en werkwijzen om te komen tot maatwerk voor complexe problematiek. Met deze impressie beogen we niet volledig te zijn; op veel meer plaatsen wordt volop ontwikkeld, geleerd en weer verbeterd.

Versnelling nodig

De implementatie, (door)ontwikkeling en opschaling van de mooie initiatieven uit de bijlage gaan niet zonder slag of stoot. Het vraagt tijd en ruimte van *alle* betrokken partijen – van professionals, jeugdhulporganisaties, gemeenten maar ook van kinderen en ouders – om succesvolle initiatieven te versnellen. Bijna alle initiatieven geven aan dat betere samenwerking en goede financieringsafspraken tussen gemeenten en bijvoorbeeld zorgverzekeraars en zorgkantoren cruciaal zijn voor de zorg aan kinderen, jongeren en hun ouders/opvoeders, en daarmee voor de ontwikkeling van intensieve ambulante jeugdzorg. Daarnaast kost de implementatie en doorontwikkeling van nieuwe werkwijzen tijd. Zowel verwijzers, professionals, financiers als jongeren en gezinnen moeten wennen aan nieuwe vormen van hulpverlening. Tenslotte is door de coronacrisis een nieuwe werkelijkheid ontstaan, die een grote impact heeft op ons allemaal. Op dit moment hebben we nog geen zicht op de bredere, psychosociale en maatschappelijke effecten van de crisis, maar deze nieuwe werkelijkheid zal zeker gevolgen hebben voor de ontwikkeling en versnelling van nieuwe vormen van intensieve ambulante ondersteuning, waarbij 'zo thuis mogelijk' nog centraler komt te staan.

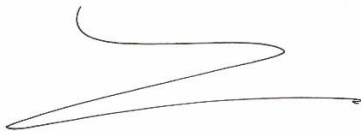
Beter functionerend jeugdstelsel

Tot slot, om de inhoudelijke transformatie ruimte te geven om te versnellen, zijn er nog behoorlijke stappen te maken. Die stappen naar een beter functionerend jeugdstelsel benoemen wij als jeugdbranches eerder in [onze reactie](#) op uw brief 'Perspectief voor de jeugd'. De gemeentelijke tekorten en bezuinigingen, te lage tarieven, hoge administratieve lasten, regio's die niet goed met elkaar samenwerken, de hoge werkdruk en de vele

openstaande vacatures, zorgen ervoor dat de transformatie langzamer gaat dan we allemaal zouden willen. Dit raakt ook jongeren en gezinnen die te maken krijgen met jeugdhulp.

We blijven daarom graag met u in gesprek over de noodzakelijke verbeteringen in het jeugdstelsel. Ons doel en onze ambitie is immers hetzelfde: meer kinderen zo thuis mogelijk laten opgroeien.

Met vriendelijke groet,
Namens de Branches Gespecialiseerde Zorg voor Jeugd (BGZJ)

Hans Spigt
Voorzitter Jeugdzorg Nederland

BIJLAGE bij brief BGZJ over voortgang actielijn 2: voorbeelden van (intensieve) ambulante jeugdhulp waarbij kinderen en gezinnen zoveel mogelijk thuis worden geholpen.

In deze bijlage treft u een compilatie aan van initiatieven die onze leden vanuit verschillende invalshoeken hebben genomen, met als gemene deler (intensieve) ambulante jeugdhulp. De voorbeelden dragen allemaal bij aan de beweging naar 'zo thuis mogelijk'. Daarbij ondersteunen professionals kinderen en gezinnen zoveel mogelijk thuis en voorkomen ze dat kinderen worden opgenomen. Mocht het toch echt nodig zijn om een kind op te nemen, dan is de opname zo kort mogelijk.

De voorbeelden laten de kracht en de urgentie van een branche- en domein-overstijgende samenwerking zien én de belemmeringen die dergelijke samenwerking met zich meebrengt.

Er gebeurt natuurlijk veel meer bij onze leden als het gaat om de beweging naar 'zo thuis mogelijk'. Vergelijkbare, andere en nieuwe initiatieven van onze leden kunt u binnenkort lezen op onze nieuwe website www.bgzj.nl.

A. Voorbeelden van branche-overstijgende samenwerking resulterend in nieuwe vormen van jeugdhulp.

GO! voor Jeugd in Alphen aan den Rijn en Kaag en Braassem.

In Alphen aan den Rijn en Kaag en Braassem werken acht jeugdhulporganisaties met verschillende expertise samen in GO! Voor jeugd met het doel om kinderen en gezinnen die dat nodig hebben integrale hulp zonder schotten te bieden. Go! Voor Jeugd, inmiddels een vereniging, bestaat uit acht leden: Cardea, Curium-LUMC, Gemiva-SVG groep, Horizon Jeugdzorg en Onderwijs, Ipse de Bruggen, Kwadraad Maatschappelijk Werk, De Opvoedpoli en Prodeba. In opdracht van de twee gemeenten voeren de organisaties gezamenlijk -instellingen en gemeenten- de jeugdwet uit. Iedereen is verantwoordelijk voor het totaal. In gebiedsgerichte teams zijn alle acht organisaties vertegenwoordigd, professionals begeleiden groepen of geven ook individuele hulp en behandelen als dat nodig is. Er wordt onder meer gewerkt met ambassadeurs op scholen, bij de kinderopvang en bij huisartsen, die vaak als eerste contact voor ouders, verzorgers of jongeren met een hulpvraag fungeren. Ook zijn er professionals die kijken wat een kind of een gezin echt nodig heeft. Het antwoord op wat jongeren en gezinnen helpt, hoeft immers niet altijd bij hulpverlening te liggen.

Go! voor Jeugd vraagt een andere – integrale -manier van kijken naar en (be)handelen van kinderen en gezinnen. Uitgangspunt bij alles is dat jeugdhulpprofessionals geen kinderen of jongeren opnemen, tenzij. Gemeenten, de instellingen, verwijzers maar ook burgers hebben het eerste jaar moeten wennen aan deze nieuwe manier van werken. Inmiddels zijn alle partijen ervan overtuigd dat zij met dit concept de goede weg zijn ingeslagen.

Preventieve en ambulante jeugdhulp bij JENS

In Zuid-Limburg hebben de gemeenten Heerlen, Landgraaf en Voerendaal samen met zeven aanbieders van zowel jeugd-, jongerenwerk als (gespecialiseerde) jeugdhulp het initiatief genomen om de organisatie van de basishulp jeugd anders vorm te geven.

Alcander, Koraal, Meander Groep, Mondriaan, Radar, Welsun en Xonar beogen met een nieuwe infrastructuur de jeugdige en hun gezin meer integrale hulp aan te bieden, in de eigen omgeving, hulp die ook beter aansluit bij de vraag van de jeugdige en het gezin. De zeven aanbieders hebben een coöperatie opgericht -JENS genaamd- die voor de drie gemeenten de opdracht uitvoert om alle jeugdhulp te bieden. Financiering gebeurt door een lumpsumbedrag. In de coöperatie is uiteenlopende expertise aanwezig: van lichte tot gespecialiseerde hulp, waarbij ook het jongeren- en welzijnswerk onderdeel uitmaakt van de expertise. Daarnaast werkt JENS samen met voorschoolse voorzieningen, het onderwijs en sportclubs. Daardoor hoopt JENS jongeren al in zicht te hebben voordat ze hulp nodig hebben.

Gestart is met drie pilots. Allereerst *Ggz in de buurt* waarbij ggz-medewerkers onderdeel uitmaken van de gebiedsteams. Daarmee wordt de kennis en deskundigheid van het achterliggende specialistische veld naar voren gebracht. Tweede pilot is *Peuterspeelzaal Plus: 'ieder kind kan spelen in zijn eigen buurt'*. Daarbij wordt een zorgprofessional aan een peuterspeelzaal gekoppeld en kunnen kinderen, met een zorgbehoefte, in de eigen omgeving naar de peuterspeelzaal en vervolgens naar het reguliere onderwijs. Tenslotte is JENS een pilot gestart met gezinswerkers. Deze hulpverlener maakt de ouders wegwijs in de hulpverlening en is gedurende het hulpverleningstraject de steun en toeverlaat voor het gezin.

De pilots vragen van professionals een andere kijk op (jeugd)hulp en het anders durven te doen. Ze verrichten hun werk immers niet meer vanuit een locatie van de instelling, maar vanuit een (voorliggende-) voorziening in de buurt. Van de cliënt die voor 2019 al jeugdhulp kreeg, vraagt het een omschakeling sinds JENS de zorg anders organiseert. Met het dichterbij inrichten van zorg komen sommige verantwoordelijkheden weer terug bij ouders, denk aan het vervoer en het brengen en halen in de buurt. Daarnaast maken de verschillende vormen van bekostiging de interne sturing ingewikkelder. Ook voor andere betrokkenen zoals de scholen, huisartsen en andere verwijzers is het nog wennen. Nieuwe cliënten zijn tevreden over de JENS-aanpak.

FACT jeugd nu ook in Noord-Veluwe

Sinds februari van dit jaar werken 's Heeren Loo, GGZ Centraal, Centrum voor Jeugd en Gezin Noord-Veluwe en Accare samen in het FACT Jeugd Noord Veluwe. Het FACT-team biedt intensieve ambulante hulp en psychiatrische behandeling aan jongeren met complexe problematiek en problemen op diverse levensgebieden. De deelnemende organisaties werken vanuit een team zodat ze elkaars expertise op elk moment kunnen inzetten. Doelgroep van het FACT-team zijn jongeren die te maken hebben met psychische problemen, gedragsproblemen, een verstandelijke beperking en/of een verslaving. Vaak hebben ze ook schulden, een gebrek aan sociale contacten, verzuimen ze van school of hebben geen werk. De professionals van het FACT-Jeugdteam ondersteunen deze jongeren om hun leven weer op de rit te krijgen. Ze zoeken hen in hun eigen omgeving op en helpen hen om een leven op te bouwen met vriendschappen, school en/of werk. FACT Jeugd werkt met zo weinig mogelijk hulpverleners binnen een gezin en maakt goede afspraken over samenwerking en regie. Het gezin wordt zoveel mogelijk betrokken bij de behandeling. Het team kan meerdere vormen van behandeling en begeleiding bieden. Samen met de jeugdigen en het gezin wordt gekeken welke vorm het beste past. Met hulp van FACT-Jeugdteams krijgen kinderen en jongeren mogelijkheden om zich weer te ontwikkelen in hun relaties met de omgeving, met school of het oppakken van werk, zelfstandig te wonen en op een plezierige manier vrije tijd door te brengen. Het team FACT Jeugd Noord-Veluwe is actief in de gemeenten Harderwijk, Nunspeet, Ermelo, Oldebroek, Putten en Elburg.

B. Voorbeelden waarbij expertise naar wijkteams, scholen of CJG's wordt gebracht

Spoeisende Jeugdzorg van Jeugdbescherming Gelderland werkt samen met wijkteams

Het team Spoeisende Jeugdzorg van Jeugdbescherming Gelderland ondersteunt wijkteams en andere professionals die al op het spoor zitten om een kind of jongere uit huis te plaatsen of soms zelfs een gesloten plaatsing aan te vragen. Dit team van Jeugdbescherming Gelderland is gespecialiseerd in veiligheidsinschattingen en heeft op dit thema visie en ervaring ontwikkeld. Door die ervaring weet zij om te gaan met crisissituaties waardoor zij het uit huis plaatsen van een kind of het in geslotenheid plaatsen met enige regelmaat kunnen voorkomen. Daarbij werkt het team meestal samen met ambulante spoedhulp aanbieders die na de crisis de jongere ondersteunen.

Belangrijk blijft dat wijkteams, Veilig Thuis en jeugdzorgaanbieders op het goede moment hulp inroepen voordat er ingegrepen wordt. Maar bovenal is het belangrijk dat hulpverleners zich er meer van bewust zijn dat een uithuisplaatsing van een jongere traumatiserend is. Het team ervaart dat zij soms te laat wordt ingeroepen, waardoor kinderen en jongeren toch uit huis of in geslotenheid worden geplaatst. Ook is het team door het verloop van medewerkers in alle organisaties nog niet altijd bekend bij professionals. Door de tijdelijke projectfinanciering bestaat er nog onzekerheid over de continuïteit van dit goed functionerende team.

Kort en Krachtig (KEK) door 's Heeren Loo en Karakter

KEK biedt kinderen van 4 t/m 12 jaar in de provincies Overijssel en Gelderland hulp bij opvallend gedrag. Kinderen die op school vastlopen kunnen een kort traject doorlopen, waarbij professionals van Karakter en 's Heeren Loo het kind in de klas, thuis of op de sportclub een dagdeel komen observeren. Na een analyse, volgt advies en vertaling naar de praktijk. Zowel ouders als leerkrachten krijgen tips en praktische handvatten waarmee ze aan de slag kunnen. Zeven van de tien kinderen kunnen na het advies van KEK weer verder zonder extra ondersteuning. Door gezamenlijke specialistische kennis op het gebied van kinder- en jeugdpsychiatrie en licht verstandelijk beperking (LVB) vooraan in de keten te brengen, kan intensieve hulpverlening worden voorkomen. Voor kinderen die wel intensieve hulp nodig hebben, zijn hulpverleners door KEK er eerder bij.

C. Voorbeelden van intensieve/specialistische ambulante jeugdhulp ter voorkoming van uithuisplaatsingen

Intensieve systeembegeleiding (ISB) bij Curess

Jeugdzorgorganisatie Curess biedt naast reguliere begeleiding en ambulante spoedhulp intensieve systeembegeleiding aan. Intensieve systeembegeleiding is een intensieve manier van werken die Curess inzet als laatste redmiddel om een uithuisplaatsing van een kind of jongere te voorkomen. Deze trajecten variëren van 10 tot soms meer dan 30 uur ambulante begeleiding per week in een gezin. Ambulante hulpverleners en gedragswetenschappers observeren, leren aan, nemen over en doen voor, met als doel het kind thuis te laten wonen en ouders te ondersteunen in het stabiel houden van het gezin. Curess werkt daarbij samen met het Coördinatiepunt Spoedhulp Twente en de gemeenten. Per cliënt die intensieve begeleiding krijgt, stelt Curess een team samen dat opereert onder de regie van een ambulante spoedhulp opgeleide hulpverlener en een gedragswetenschapper. Qua planning is iedere nieuwe ISB-casus een uitdaging om met zo weinig mogelijk hulpverleners continuïteit te bieden in het systeem. Door intensieve systeembegeleiding thuis kan Curess 40 procent van de uithuisplaatsingen voorkomen.

Verwijzers en financiers zien nog niet altijd de voordelen van een intensieve systeembegeleiding ten opzichte van een uithuisplaatsing. Vaak wordt nog gedacht dat intensieve systeem begeleiding duurder is. Op korte termijn is dat wellicht ook zo, maar uit onderzoek blijkt dat een uithuisplaatsing traumatiserend is voor zowel het kind als de ouders. Bovendien brengt op de langere termijn jeugdhulp met verblijf alsnog hogere kosten met zich mee.

D. Voorbeelden van transformatie JeugdzorgPlus

Jongeren doen weer mee door ThuisBest bij Via Jeugd

Voor jongeren met forse gedragsproblemen op meerdere leefgebieden (thuis, op straat en op school), waarbij eerdere hulptrajecten niet hebben gewerkt en het gezin de moed heeft verloren is er ThuisBest. Dit is een interventie waarbij residentiële jeugdzorg (jeugdzorgplus) wordt gecombineerd met multi-systeemtherapie (MST). De jongere verblijft kort in een jeugdzorgplusinstelling, vanaf de start van dit traject werkt het hele gezin (inclusief de jongere zelf) hard om de jongere snel weer naar huis te laten gaan. Via Jeugd werkt daarbij samen met Via Almata, Via Icarus, De Viersprong, Prisma, MST-Oosterpoort, Koraal, Vincent van Gogh, Sterk Huis.

De resultaten van ThuisBest zijn positief. Uit onderzoek blijkt dat 73 % van de jongeren die een dergelijk traject hebben doorlopen weer thuis is, 82% een zinvolle dagbesteding heeft, 91% van de jongeren geen terugval heeft. De gemiddelde behandelduur is aanzienlijk verkort (70 dagen in plaats van gemiddelde 208 dagen in jeugdzorgplus). De behandelde jongeren zijn zelf ook zeer positief, ze geven deze behandeling een gemiddeld cijfer van 7,9. Met name waarderen zij dat er mét in plaats van over hen wordt gepraat.

Implementatie van ThuisBest gaat niet zonder slag of stoot. Van professionals vraagt het - naast de formele opleiding - om zich in de andere werkwijze/organisatie te verplaatsen en over bestaande kaders heen te denken. Professionals binnen de Jeugdzorgplus moeten zich wegwijs maken in de MST-methodiek en ouders veel meer betrekken bij het proces dat hun kind doorloopt tijdens het korte verblijf in de jeugdzorgplus. Belangrijk is om zoveel mogelijk ouders te blijven ondersteunen in plaats van zorg over te nemen. Van gemeenten vraagt het om over bestaande kaders te organiseren. Op financieel gebied vanwege gestapelde beschikkingen (door de samenwerking op twee intensieve zorgvormen). Ook is er een snelle toewijzing nodig om snel te kunnen starten. Van ouders vraagt het om zich (opnieuw) in te zetten voor een hulpvorm die erg dichtbij komt (letterlijk in huis) en de periode van afstand beperkt is vanwege de relatief korte opname. Tenslotte is het belangrijk dat de jongere zich daadwerkelijk wil inzetten en ThuisBest ook als een kans ziet om snel weer naar huis te gaan.

Juridisch roept deze interventie nog vragen op. Is het bijvoorbeeld mogelijk om voorwaardelijke machtigingen van uithuisplaatsingen te schorsen?

E. Voorbeelden van transformatie residentieel (open groepen) en opbouw kleinschalige woonvoorzieningen

Extra ambulante uren op residentiële groepen binnen Juvent

Bij het Zeeuwse Juvent krijgen kinderen en jongeren in de residentiële groepen extra ambulante ondersteuning, waardoor zij eerder terug naar huis gaan of als dat echt niet anders kan naar een gezinsvervangende woonplek. Jeugdprofessionals werken daarvoor intensief samen met ouders, pleegouders, voogden, gemeentelijke toegangen en het

onderwijs. Ook wordt er samengewerkt met vrijwilligers uit het netwerk van het gezin. Professionals krijgen ruimte om naast het groepswerk ambulant te kunnen werken in en met het gezin.

Gezin Totaal bij Horizon

Jongeren met ernstige gedragsproblemen kunnen bij Horizon terecht voor Gezin Totaal, een 'hybride vorm' van residentiële zorg, met opname en ambulante hulpverlening. Met de hele leefomgeving rondom het gezin bekijken de professionals wat het gezin nodig heeft. Primair doel is om het gezin bij elkaar te houden en zo ambulant, thuis mogelijk te werken. Gezinsbehandeling vindt thuis en deels op een locatie plaats. Als dat nodig is, verblijft de jongere kort (in deeltijd) in de residentie.

De methodiek is samen met ouders, medewerkers op werkvloer en bij de ondersteunende diensten, management en met externe onderzoekers (van JSO) ontwikkeld. Gezin Totaal beoogt integraal maatwerk, gericht op het gehele systeem met thema's als huisvesting, schulden, trauma, ggz-problematiek van ouders, school, gedragsproblemen, huiselijk geweld, vechtscheiding, netwerk/de buurt. Bij de start maken de professionals een grondige probleem- en netwerkanalyse (gezinsverkenning). Ouders kiezen zelf de gezinsmentor op grond van een 'klik' en houden de regie waar mogelijk, ouders en het kind besluiten samen met de professionals waar ze aan werken en hoe het gezin verder gaat. Daarbij wordt het formele- en informele netwerk in kaart gebracht en geactiveerd. Ook wordt er gewerkt met een JIM (Jouw Ingebrachte Mentor). Centraal staat een gezamenlijk gezinsplan waarin de krachten en ambities van de ouders en kinderen uitgangspunt zijn.

Horizon werkt hierbij samen met gemeenten, wijkteams, jeugdbescherming en jeugdreclassering, Jeugd-GGZ de Waag, Centrum voor Jeugd en gezin, De Opvoedpoli, GGZ voor volwassenen, schuldhulpverlening/Schuldhulpmaatjes, woningbouw, werk en inkomen.

Voor professionals vraagt dit initiatief een omslag in denken en doen van pedagogisch medewerker naar gezinsmentor. Zo leren zij een meer systemische grondhouding aan en passen andere technieken voor gespreksvoering en omgaan met ouders toe. Daarnaast vraagt het flexibiliteit qua reistijd, veiligheidsrisico's en beschikbare faciliteiten, omdat gezinsmentoren grotendeels thuis bij ouders werkzaam zijn. Ook voor de organisatie vergt het initiatief aanpassingen. Denk daarbij aan ontwikkeling van een nieuw functieprofiel met andere inschaling en organisatorische aanpassingen door flexibele inzet van de capaciteit. Ook krijgen medewerkers een goede training, bespreken zij periodiek casuïstiek en hebben intervisie en supervisie. Tenslotte wordt van cliënten een actieve houding verwacht: zelf blijven doen wat kan en regie houden waar mogelijk.

Beter met Thuis bij 's Heeren Loo

Voor kinderen van 6 tot 16 jaar met een licht verstandelijke beperking en gedragsproblemen heeft 's Heeren Loo de behandelvorm Beter met Thuis ontwikkeld. Daarbij werken kind, ouders en begeleiders samen aan het verbeteren van de gezinssituatie. De begeleiding vindt zowel ambulant als in een leergroep plaats. Het traject duurt gemiddeld 9 maanden. Het kind brengt elke week minimaal 2 en maximaal 5 nachten op de groep door. Een begeleider komt regelmatig bij het gezin thuis om te helpen waar nodig. Na de 9 maanden krijgt het kind en het gezin weer alleen thuis begeleiding.

F. Verbinding jeugdhulp, jeugdbescherming en volwassenen-ggz

Samenwerking Jeugdbescherming Amsterdam met volwassenen-ggz

In Amsterdam gaan gezinsmanagers van Jeugdbescherming Amsterdam samen met een sociaal-psychiatrisch verpleegkundige (SPV) van de GGD of Arkin op huisbezoek bij een jongere.

Het gezamenlijk optreden helpt om sneller passende hulp en ondersteuning aan te bieden aan ouder en kind; de SPV heeft expertise over psychiatrische aandoeningen en verslaving en brengt kennis in van de sociale kaart voor volwassenen; de gezinsmanagers van de specialistische jeugdhulp. Door samen het gezin te bezoeken, staan ouders meer open voor zorg en hulpverlening voor zowel ouder als kind. Ouders voelen zich gehoord en serieus genomen omdat er ook aandacht is voor de eigen problemen. Zowel de SPV als de gezinsmanagers ontwikkelen op deze manier een (nog) bredere blik, waarin de veiligheid van het kind en de effecten van ouderproblematiek op het functioneren van het kind bij elkaar komen. De nadruk ligt daarbij op het gedrag en (on)mogelijkheden van de ouders. Daardoor wordt het mogelijk om met deze kennis realistische veiligheidsafspraken te maken met ouders. Ook ervaren gezinsmanagers de begeleiding van deze gezinnen als minder moeizaam.

Uit onderzoek blijkt dat bij 70 % van de gezinnen waarbij sprake is van psychiatrie bij minimaal een van de opvoeders, er geen actueel contact was met een ggz-instelling voor volwassenpsychiatrie. Bij 70 % van deze gezinnen, lukte het de SPV om de ouders te verwijzen naar de ggz waar ze minimaal een intakegesprek hadden. Voldoende beschikbaarheid van SPV-inzet en financiële randvoorwaarden zijn nog vraagstukken bij deze samenwerking.

G. Vakmanschap/ implementatie (nieuwe) methodieken

SAVE-werkwijze door Regiecentrum Bescherming en Veiligheid

Voorafgaand aan het toepassen van vormen van intensieve ambulante jeugdhulp is de vraag: Wat is de hulpbehoefte van jeugdige en gezin (met betrekking van netwerk)? Hoe kan (gedrags)verandering van opvoeders centraal staan? Hoe kunnen we wraparound care daarop afstemmen? Dat vraagt om een mindset van professionals waarbij binnen een voor de jeugdige aanvaardbare termijn, alles wordt gedaan om de bestaande opvoedingssituatie aan te laten sluiten op de jeugdige. Overplaatsingen en uithuisplaatsingen die ook schade met zich meebrengen, kunnen zo worden voorkomen. Vanuit deze visie werkt het Regiecentrum samen met een aantal andere Gecertificeerde Instellingen (GI's) die de SAVE-methode gebruiken. Dit zijn de GI's in Overijssel, Gelderland, Flevoland/Utrecht, Brabant en de William Schrikker Groep in voorgenoemde regio's.

Om methodische kennis dicht bij de praktijk te brengen zijn bestaande handleidingen 'omgezet' en geactualiseerd naar een gezamenlijk digitaal platform over de werkwijze SAVE. Daarmee beoogt het regiecentrum professionals met elkaar te verbinden, elkaars visie te versterken en te respecteren en meer gebruik te maken van kennis (methoden, handleidingen) die al is ontwikkeld.

H. Voorbeelden van innovatieve werkwijze om te komen tot maatwerk voor complexe problematiek.

Jeugdbescherming Amsterdam: Coalitie naar Thuis

De Coalitie naar Thuis is een experiment dat op onconventionele manier naar zeer complexe vraagstukken kijkt met het doel onnodige overplaatsingen van kinderen te beperken. Jeugdbescherming Amsterdam werkt hier op regionaal niveau samen met Spirit/de Koppeling, op landelijk niveau met Sterk Huis en Combinatie Jeugdzorg. Coalitie naar Thuis is eind 2018 gestart als een landelijke beweging. Per regio worden 10 gezinnen besproken waar voor jongeren een duurzaam perspectief gewenst is. Door lessons learned wil de Jeugdbescherming op een vernieuwende manier tot een duurzaam perspectief voor kinderen en jongeren komen.

Allereerst draagt de professional casuïstiek aan voor de bespreking van de Coalitie naar Thuis. Dit gebeurt onder begeleiding van het Nederlands Jeugdinstituut. Van de professional, organisatie en de cliënt vraagt het om 'vertragen en verdragen'. Het kost tijd om voor een jongere een duurzaam perspectief te creëren dat zo thuis mogelijk is. Zo kost het tijd om met alle betrokken partijen en gezin goed te doorgronden wat er precies aan de hand is (mbv een perspectiefwissel) en wat waarom voorheen niet lukte. Ook is er niet direct een kant-en-klare oplossing omdat maatwerkplannen vaak niet binnen een aanbod vallen. Bovendien blijken oplossingen vooral te liggen in het brede sociale domein en de volwassenhulp. Het kost dus tijd om met elkaar het meest duurzame perspectief te kunnen creëren. Soms betekent verdragen ook een bepaalde situatie aanvaarden omdat het veiligheidsissues met zich meebrengt maar het alternatief nog onveiliger is.

Vanaf het begin wordt het gezin betrokken in het bepalen van het duurzame perspectief. Betrokken hulpverleners werken mét elkaar en niet naast elkaar om het duurzame perspectief te realiseren. Er is een gezamenlijke verantwoordelijkheid waarbij men dicht bij elkaar blijft ook in die gevallen waarbij voorheen hulpverlening en Jeugdbescherming tegenover elkaar kwamen staan. In Amsterdam wordt het doorbraakteam van de gemeente ingeschakeld, waardoor het sociale domein (wonen, werken etc) wordt betrokken. Jeugdbescherming ziet dat problemen in gezinnen vooral veroorzaakt worden door problemen van volwassenen, maar kan echter alleen jeugdhulp inzetten. Succesfactor is de begeleiding van het NJI bij de casuïstiekbespreking, zij halen professionals uit de groef van hoe ze gewend zijn te denken en te kijken naar gezinnen.

Spirit-de Koppeling en Jeugdbescherming Amsterdam: Radicaal stoppen met drang en dwang.

In 2019 is Jeugdbescherming Amsterdam samen met Spirit/ de Koppeling een pilot gestart met als doel passende hulp voor jongeren te realiseren die anders in de Koppeling terecht zouden komen. Wekelijks worden jongeren besproken om te kijken waar professionals in het traject eerder kunnen inspringen en gezinnen preventief laagdrempelig geholpen kunnen worden.

Twee gedragsdeskundigen van Jeugdbescherming Amsterdam en van Spirit maken via procesdiagnostiek een analyse, vervolgens formuleren ze een advies en verdelen taken. Aan de hand van dit overleg wordt de vraag voor inzet uitgezet bij bestaande teams, of wordt inzet op maat geadviseerd en uitgevoerd door een ambulante team met expertise vanuit Spirit / de Bascule, de Koppeling en Jeugdbescherming Amsterdam. Er wordt een terugkeercyclus gepland om met elkaar de casus te volgen. Daarnaast monitort iemand uit het team (om vooral de onmacht en wanhoop met elkaar te blijven benoemen).

Gezamenlijk zorgen de organisaties ervoor dat er minder jongeren opgenomen worden in de Koppeling en passende hulp buiten de Koppeling krijgen. Daarnaast komen de kinderen die het op dit moment echt nog nodig hebben op een passende plek in de geslotenheid. Bij deze kinderen -die al voor opname al ambulante hulpverlening hebben-, gaat die hulpverlening mee de geslotenheid in. Ook na de geslotenheid zal de ambulante hulpverlening doorlopen. Er komt dus geen breuk in het traject.

Vergelijkbare, andere en nieuwe initiatieven door onze leden kunt u binnenkort lezen op onze nieuwe website www.bgzj.nl.